
Saksnr: 2021/47822-1
Saksbehandlar: Kenth Rune Teigen Måren

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for opplæring og kompetanse		06.10.2021

Målform i vidaregåande opplæring

Forslag til tilråding

1. Hovudutval for opplæring og kompetanse tilrår at fylkeskommunedirektøren set i gong arbeid med målbruksplan.
2. Hovudutval for opplæring og kompetanse tilrår fylkeskommunedirektøren at målbruksplanen må også innehalde retningsliner og tiltak for kravet om likeverdig tilbod i høve målform for elevar og lærlingar jf . Opplæringslova [§ 9-4](#)
3. Hovudutval for opplæring og kompetanse tilrår at kurs i nynorsk jamleg blir tilbydd tilsette ved dei vidaregåande skulane og rettleiingstenestene

Samandrag

Avdelingsdirektør for opplæring og kompetanse har i denne saka kartlagt tilgang på nynorske læremiddel, målbyte i overgangen til vidaregåande opplæring, nynorsk som kommunikasjonsform og tilbod om kompetanseheving for tilsette.

Vidare gjer avdelingsdirektøren vurderingar som fremjar Vestland som nynorskfylke og som gir elevane og lærlingane eit likeverdig tilbod i høve målform.

Bjørn Lyngedal
avdelingsdirektør

Bekka Skaasheim
ass. avdelingsdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka - historikk

Politisk handsaming av nynorsk som målform skuleåret 2020/2021:

Hovudutval for opplæring og kompetanse 27.04.2021:
[SI 4/2021 Spørsmål frå Fosse Andersen \(Sp\) - målbyte](#)

Hovudutval for opplæring og kompetanse 25.11.2020:
[RS 36/2020 Brev til Den norske forleggerforening - oppfølging av PS 51/20 i Oppko 13. oktober 2020](#)

Hovudutval for opplæring og kompetanse 13.10.2020:
[SI 17/2020 Spørsmål frå Fosse Andersen - Sp - om lærebøker på nynorsk](#)
[PS 51/2020 Høyringsfråsegn frå hovudutval for opplæring og kompetanse: Lærebøker på nynorsk](#)

Bakgrunn for denne saka er avdelingsdirektøren sitt svar på [SI 7/2021 Spørsmål frå Andersen \(Sp\) - om status for nynorsk ved skulestart](#), hovudutval for opplæring og kompetanse 08.09.2021 der Fosse Andersen stilte desse spørsmåla:

1. Kva er status for læremiddel på nynorsk, både trykte og digitale, ved skulestart no i haust?
2. Er det gjort «framstøyt» overfor elevar og tilsette i skulen for å fremje bruk av nynorsk og unngå målbyte til skulestart?
3. I kva grad vert nynorsk nytta ved dei vidaregåande skulane, spesielt i Stor-Bergen, til dømes på oppslagstavler og digitale skjermar?
4. På kva måte vert «Retningslinjer for klart språk og god nynorsk» nytta i fylkeskommunale verksemdar utanfor fylkesadministrasjonen, til dømes dei vidaregåande skulane og Skyss?
5. Får tilsette i Vestland fylkeskommune tilbod om nynorskkurs?

Vedtakskompetanse

Hovudutval for opplæring og kompetanse gjev i følgje reglement for folkevalde organ og delegering tilråding i saker som tek i vare fagansvaret og følgjer opp planar innan sitt ansvarsområde.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant

Klima: Ikkje relevant

Folkehelse: Ikkje relevant

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi):

Saka er heimla i regional utviklingsplan der nynorsk språk er ein grunnleggande identitetsberar.

1. Innleiing

I hovudutval for opplæring og kompetanse, 08.09.21, svarde avdelingsdirektør at sektoren ville følgje opp saka og setje i gang eit arbeid med korleis det vert arbeidd med å fremje nynorsk.

Saka vil informere om prosess og status for:

- Læremiddel på nynorsk
- Målbyte i overgangen mellom grunnskulen og vidaregåande skule
- Nynorsk som målform i opplæringssektoren og bruk av retningslinjer for klart språk og god nynorsk
- Kompetanseheving i bruk av nynorsk i opplæringssektoren

2. Kartlegging

Læremiddel på nynorsk

Målform og læremiddel - Forankring i opplæringslova og forskrift til opplæringslova:

Opplæringslova § 9-4 slår fast at ein i grunnskulen og vidaregåande opplæring, med få unntak, berre kan nytte læremiddel som ligg føre på bae målføre til same tid og same pris. I forskrift til opplæringslova § 17-1 blir dette kravet ytterlegare omtala.

Tilbakemeldingar frå skulane er at bokmålsutgåvene som regel kjem før nynorskutgåvene. Dette kan variere frå nesten samstundes til 8 månader etter bokmålsutgåva. Skulane peikar og på at nynorskutgåvene kjem tidlegare i fellesfaga enn i programfaga, der programfaga i yrkesfaglege utdanningsprogram kjem sist. Det er likevel ein skilnad mellom trykte og digitale læremiddel i favør dei digitale. "Best i klassen" er NDLA der utgåvene kjem samstundes i begge målformer.

Målbyte i overgangen mellom grunnskulen og vidaregåande skule

Prop. 108 L (2019-2020) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Lov om språk (språklova) står det mellom anna:

Tal frå Utdanningsdirektoratet syner at 12,1 prosent av norske skuleelevar hadde nynorsk som opplæringspråk i skuleåret 2018/2019. I skuleåret 2004/2005 hadde 14,2 prosent av elevane nynorsk som opplæringspråk. På desse åra har talet på nynorskelevar gått ned med om lag ti tusen elevar, til om lag 76 000 elevar i 2018/2019. Tala frå Utdanningsdirektoratet viser også at det er eit stort skifte frå nynorsk til bokmål i overgangen til vidaregåande skule.

Når elevane søker vidaregåande opplæring gjennom VIGO, møter dei val av målform. Dette valet er innstilt på nynorsk og elevane må aktivt gå inn og endre målforma til bokmål dersom eleven ønskjer den målforma. Om eleven ikkje har endra målform og ønskjer bokmål, er det uproblematisk å endre i oppstarten av skuleåret.

Kor mange elevar som byter målform når dei startar i vidaregåande skule er det ikkje statistikk på, men fleire skular peikar på at der læremiddel kjem ut på bokmål lenge før nynorskutgåve, vel nokre elevar å byte målform frå nynorsk til bokmål. Dette kan skje på alle trinn.

Nynorsk som målform i opplæringssektoren og bruk av retningslinjer for klart språk og god nynorsk
Fylkeskommunedirektøren har utarbeida [Retningslinjer for klart språk og god nynorsk](#) som er tilgjengeleg på Vestland fylkeskommune sine heimesider.

Alle dei vidaregåandeskulane har nettsider på nynorsk. I anna skriftleg kommunikasjon er det forskjellar mellom skulane i nynorskområde og i bokmålsområde. Ved dei vidaregåande skulane i nynorskområde vert det nytta nynorsk. Skular i bokmålsområde nyttar blanding av nynorsk og bokmål, medan nokon skular seier dei nyttar mest bokmål.

4. Kompetanseheving i bruk av nynorsk i opplæringssektoren

I desember 2021 skal Vestland fylkeskommune lansere nye nettsider til skulane. Webredaktørane på skulane skal i haust delta på kurs i klart språk og kurs i å skrive for nett. Begge kursa vert haldne på nynorsk av godt kvalifiserte kurshaldarar. Vidare vil skulane få støtte i arbeidet med å lage innhald til dei nye nettsidene, inkludert gjennomgang av innhald og språk.

Kommunikasjonsavdelinga hjå fylkeskommunedirektøren melder at reine nynorsk kurs ikkje er tilbydd, men det er gitt kurs i klart språk. Administrasjonen vil frå 2022 tilby jamlege kurs i nynorsk til alle tilsette i tråd med ny lov om språk som trer i kraft 1. januar 2022.

3. Vurderingar

Kartleggingane ovanfor viser at det er viktig å halde fram arbeidet med å styrke nynorsk som jamstilt skriftspråk til bokmål i heile organisasjonen.

I avdeling for opplæring og kompetanse er det særleg parallellkravet til læremiddel som skapar utfordringar dersom elevar og lærlingar med nynorsk som skriftspråk skal få eit likeverdig opplæringstilbod.

Avdelingsdirektør for opplæring og kompetanse syner til brev frå læremiddelforlag om parallellkravet, datert 16.11.2020 og handsama i OPPKO 25.11.2020 (vedlegg 1). I svaret peika Den norske forleggerforeningen på at

målet alltid er, i tråd med opplæringslova, at læremiddel skal kome ut på både målføre til same tid og til same pris. Vidare presiserer dei kor viktig det er at læreplanane er ferdige i så god tid at forlaga får utarbeide og produsere læremiddel før læreplanane skal nyttast i klasserom og verkstad. Forlaga har i denne samanhengen vore i dialog med departementa.

Skuleeigar har ansvar for at elevane og lærlingane får dei læremidla dei har krav på, og har ikkje høve til å nytte læremiddel som ikkje kjem ut på både skriftspråk til same tid og same pris, jamfør opplæringslova § 9-4:

I andre fag enn norsk kan det berre brukast lærebøker og andre læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. I særlege tilfelle kan departementet gjere unntak frå denne regelen.

Denne lovteksten skapar store utfordringar for vidaregåande opplæring dersom ein skal vente med å skaffe læremiddel til dei er produserte på både skriftspråk.

4. Tiltak

Fylkestinget vedtok nynorsk som administrasjonsspråk for Vestland fylkeskommune under møte 17. desember 2019. I PS-sak 20/2019 konkluderte prosjektleiaren at det blir sett i gang arbeid med å utvikle ein **målbruksplan** med framlegg til retningsliner og tiltak for god språkkunnskapar. Oppfølging av korleis Vestland fylkeskommune skal fylle lovkravet i samband med læremiddel bør vurderast inn i desse retningslinene.

5. Konklusjon

Det bør utarbeidast ein eigen målbruksplan for Vestland fylkeskommune.

Målbruksplanen bør ha retningsliner for korleis Vestland fylkeskommune skal imøtekomme lovkravet om parallellitet.